A+

Tien haikoes vir die Vredefortkoepel

Downloaded from eduresourceza.com

Hans du Plessis

Downloaded from eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Hans du Plessis	
Geboortenaam	Hans Georg Wilhelm du Plessis
Gebore	15 Januarie 1945 (72 jaar oud) Pretoria
Nasionaliteit	Suid-Afrikaans
Alma mater	Unisa, PU vir CHO
Beroep	Skrywer, digter **Bekend vir sy Griekwapsalms**
Huweliksmaat	Maria Magdalena Potgieter

Downloaded from eduresourceza.com

Die Vredefortkoepel in Noord-Vrystaat het 'n deursnee van 250- 300 km.
Downloaded from eduresourceza.com
Dit is die grootste inpakkrater op aarde en is vernoem na die dorpie Vredefort.

Downloaded from eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Die meteoriet het die aarde ongeveer 2 biljoen jaar gelede getref.

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

So ‘n meteoriet vernietig natuurlik alle lewe waar dit die aarde tref, maar dit laat weer nuwe lewe deur die eeue ontstaan.

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Impak van die meteoriet het ‘n duik in die aarde gemaak en alles in sy pad vernietig. Die wonder van die natuur het nuwe lewe weer laat groei uit iets wat dood is.

Downloaded from eduresourceza.com

eduresourceza.com
Downloaded from eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com
eduresourceza.com
Downloaded from eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Daar waar die meteoriet Vredefort area getref het was eers ‘n groot meer. Die bewyse is in die fosiele en rotsformasies wat gevind is.

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com
eduresourceza.com
Downloaded from eduresourceza.com

In 2005 is die Vredefortkoepel deur UNESCO tot ‘n Wêrelderfenisgebied verklaar. Dit beteken dat die plek vir die hele mensdom bewaar moet word vanweë die wetenskaplike waarde daarvan.

Downloaded from eduresourceza.com

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

<u>Waaroor gaan die gedig?</u>

Downloaded from eduresourceza.com

Die digter gebruik die **tien haikoes** om die **Vredefordkoepel** te bekyk vanaf sy bestaan tot vandag.

Die meteoriet wat die aarde getref het en **alle lewe vernietig** het.

Elke haikoe verteenwoordig 'n episode in die skep (creation) en vernietiging (destruction) van die erfenisgebied.

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Wat is 'n Haikoe?

Downloaded from eduresourceza.com

Dit is 'n **Liriese Japannese digvorm** uit die 13de eeu.

- Eenvoudig
- Min woorde wat baie sê.
- Dit spreek emosies en gevoelens aan.

Bestaan uit:

- 3x versreëls
- 17 x lettergrepe (r1: 5 r2: 7 3: 5 lettergrepe
- Gebruik woordspeling, alliterasie, herhaling, metafore om elke haikoe te beskryf.

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Tien haikoes vir die Vredefortkoepel

Downloaded from eduresourceza.com

Cycle of ten haiku for the Vredefort Dome

1. Meteoriet

Meteorite

Deur/ die/ donk/er klief 5x lettergrepe (syllables)

Through darkness flies a

'n/ klip/vuis/ en/ klap/ le/we 7x lettergrepe

fist of stone and knocks life out

Uit/ die/ aar/de/ uit 5x lettergrepe

of the earth

Downloaded from eduresourceza.com

eduresourceza.com

2. Wind

Downloaded from eduresourceza.com

Wind

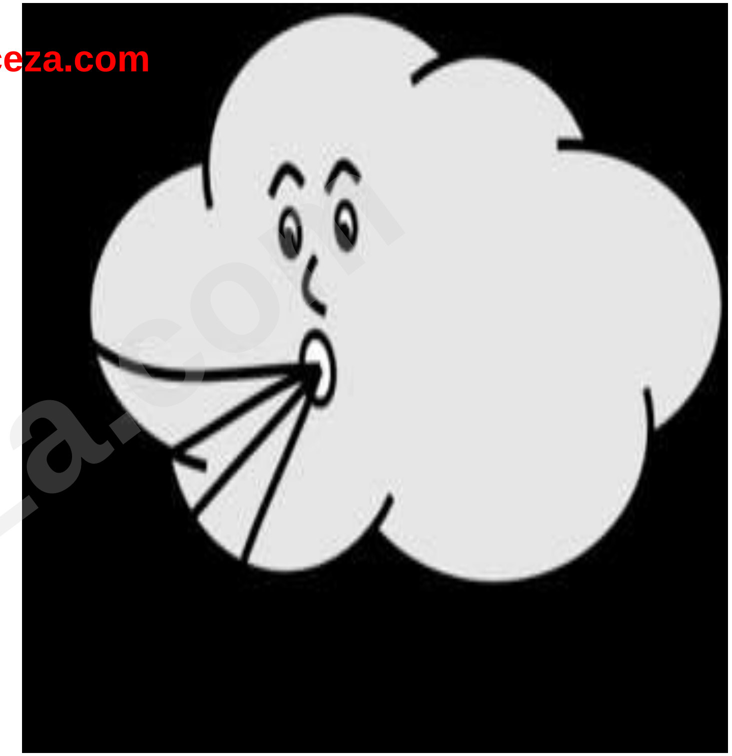

'n Asem jaag oor

A breath blows over

yslike nagte en vee

cold and icy nights and sweeps

ons winternis weg.

Away our winter

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

3.Water

Downloaded from eduresourceza.com

Water

Jy maak so silwer
Without a dry word
sonder droë woorde sin
you make such silver sence
wat my skoon verstom.
Leaving me speechless

Downloaded from eduresourceza.com

4.Grond

Downloaded from eduresourceza.com

Soil

Van reën en son in
Catch rain and sun in
die bakhand van jou lyf waar
The hollow of your body
lewe kliphart klop.
Where life's rhythm beats.

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

5. Boom

Tree

Veerlig dwarrel herfs

Autumn flutters from

Van kil takke los en broei

bleak branches to hatch again

Nog 'n lente uit

Yet another spring

Downloaded from eduresourceza.com

6.Mens

Man

Downloaded from eduresourceza.com

Toe staan stof uit stof

Dust from dust appears

en oorheers die aarde op

Promply overruling earth

grond van sy bestaan

On grounds of being

Downloaded from eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

7. Wêrelderfenis

World heritage

En ons koepel skeur

And our dome tears all

Al langs perforasies van

Along perforations of

Mens-dom middeldeur

Man' s humanity

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

8. Besoedeling
Pollution

Downloaded from eduresourceza.com

Nou moet dier en duif
Thus poor deer and dove
Hees van die rook en roet vir
coughing smoke and smut pay (grime)
Byl en treksaag boet
For chainsaw and axe

Downloaded from eduresourceza.com

9. Dankgebed

Thank you prayer

Downloaded from eduresourceza.com

Heer, ons paaie lê

Let us pray:Oh Lord,

Uitgeteer oor brûe met

Look, our roads turn tarred over

Water onderdeur

Water under bridges.

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

10. Tien

Downloaded from eduresourceza.com

Ten

Vuis van swael en vuur

Fist of brim and fire

Gaan duskant ons Groot Ekskuus

Will take a breath this side of

Weer kom asem haal.

Our Day of Pardon

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Ontleding van die gedig:

Downloaded from eduresourceza.com

Tien haikoes vir die Vredefortkoepel

1. Meteoriet → Elke haikoe het 'n titel en kondig die volgende fase aan.

3 reëls

Deur die donker klief — ALLITERASIE - K

'n klipvuis en klap lewe (stone fist) → METAFOOR Meteoriet word vergelyk met 'n vuis van klip.

Verwys na die slag van vernietiging.

uit die aarde uit

WOORDSPELING

Downloaded from eduresourceza.com

Die meteoriet val op die aarde

eduresourceza.com

2. Wind (VERWYS NA DIE SKEPPING VAN DAG EN NAG)

Downloaded from eduresourceza.com

Dit is die 2de skeppingsdag.

'n Asem jaag oor → PERSONIFIKASIE

yslike nagte en vee koue- dui op winter

ALLITERASIE- W

ons winternis weg. NEOLOGISME

(DIT IS KOUD, DAAR IS GEEN SON

Downloaded from eduresourceza.com

Die skeppingsproses begin weer

3.Water

Downloaded from eduresourceza.com

Water maak skoon

Jy maak so silwer → **S- ALLITERASIE. S- IS DIE GELUID VAN DIE WATER**

Personifikasie

Sonder droë woorde sin.

Wat my skoon verstom → **S- ALLITERASIE**

Downloaded from eduresourceza.com

Water wat lewe bring, word geskep

eduresourceza.com

4.Grond

Downloaded from eduresourceza.com

Vang reën en son in → PERSONIFIKASIE

(son dui op die somer)

die **bakhand** van jou lyf waar

(Dit is die vorm van die koepel)

lewe kliphart klop. → METAFOOR

Die grond/aarde se klip- hart wat klop vergelyk met die hartklop van 'n nuwe lewe.

WOORDSPELING: KLIPHART > KLIPHARD

Hart gee lewe

- 1ste teken van lewe na die vernietiging
- Die aarde/ grond word beskryf

Downloaded from eduresourceza.com

5. Boom * Dui op lewe. Seisoene begin verander.

Downloaded from eduresourceza.com

Veerlig dwarrel herfs
(seisoen)

Van kil takke los en broei PERSONIFIKASIE
Gewoonlik is 'n mens "kil"
(winter) (dui op die groei van nuwe lewe)

Nog 'n lente uit
(seisoen)

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Die plantegroei begin weer lewe

6. Mens (6de haikoe = 6de dag is die mens gemaak
Downloaded from eduresourceza.com
intertekstueel. Verwys na die Bybel en die skepping).

Toe staan stof uit stof
(skepping)

en oorheers die aarde op
(oorgeneem)

* Negatiewe stemming
Die mens vernietig alles.

grond van sy bestaan
(Die mens)

eduresourceza.com

Downloaded from eduresourceza.com

Die mens word geskep

7. Wêrelderfenis IRONIE

Downloaded from eduresourceza.com

Erfenis beteken om te bewaar en in die geval vernietig die mens die erfenis deur besoedeling.

En ons koepel skeur (aarde)

al langs perforasie van (reeks gaatjies= intensiewe vorm)

ALLITERASIE- M

mens-dom middeldeur.

woordspeling: mensdom > mens-dom

koppelteken dui op mens se vernietiging.

Downloaded from eduresourceza.com

Die gebied is wêrelderfenisterrein, maar ons vernietig.

8. Besoedeling

Gevolg van mens se domheid. Diere dra die gevolge.

Downloaded from eduresourceza.com

Nou moet dier en duif → ALLITERASIE- D

Hees van die rook en roet vir → ALLITERSIE -R

(geen stem) (besoedeling)

byl en treksaag boet. (betaal) → ALLITERASIE-B

(Die skepping kry swaar)

eduresourceza.com

Die natuur kry swaar as gevolg van die mens se misbruike

Downloaded from eduresourceza.com

9. Dankgebed

Gebed **Wending**

Downloaded from eduresourceza.com

Paradoks: Dank < smeek

Heer, ons paaie lê

uitgeteer oor brûe met

letterlik geteerde paaie
Figuurlik: verwaarlosing
Die mens is geestelik verhonger.

water onderdeur

Dit is verby. Die skade is gedoen.

Downloaded from eduresourceza.com

God stap 'n pad met ons almal

eduresourceza.com

Tien 10. (Voorspelling dat die aarde vernietig gaan word)

Downloaded from eduresourceza.com

oordeelsdag. 'n Ramp gaan die einde van die aarde beteken

Vuis van swael en vuur → Alliterasie- V

gaan duskant ons Groot Ekskuus → Jammer sê

weer kom asem haal.

Die sirkel word voltooi. Begin by vernietiging, mens kry 2de kans. Maar bly sondig sodat God weer moet ingryp en weer die aarde te vernietig.

Die mens sal vernietig word, maar nuwe lewe sal weer begin.

Downloaded from eduresourceza.com

Vrae:

Downloaded from eduresourceza.com

1. Na watter interteks verwys hierdie gedig?
2. Gee 'n voorbeeld van alliterasie uit elkeen van die volgende haikoes:
   a. Haikoe 1 (meteoriet)
   b. Haikoe 2 (wind)
   c. Haikoe 3 (wêrelderfenis)
3. Som elke haikoe in 'n kort sin op.
4. Wat het die mens met hierdie erfenis gedoen?
5. Waarna verwys die woorde "Stof uit stof"?
6. Watter "sonde" het die mens volgens hierdie gedig gepleeg?
7. Watter voorspelling word daar in die laaste Haikoe gemaak?
8. Wie of wat, dink jy is die "Groot Ekskuus"? Gee rede vir jou antwoord.

Downloaded from eduresourceza.com

9. Noem die positiewe dinge wat ‘n mens in die Vredefortkoepel vind.

Downloaded from eduresourceza.com

10. Noem negatiewe dinge wat ‘n mens in die Vredefortkoepel vind.
11. Daar is ‘n kontras tussen die mens en die natuur in hierdie gedig. Verduidelik hierdie stelling.
12. Waarom word die meteoriet as ‘n vuis beskryf?
13. Watter klank word gebruik om ruisende water in “ Water” deur alliterasie na te boots?
14. In watter seisoene sal ‘n mens ‘n tak as “kil” kan beskryf? Watter soort beeldspraak is dit?
15. “Dankgebed” verwys na die manier waarop die mens die aarde behandel het. Verduidelik die letterlike en figuurlike betekenis van “ uitgeteer”.
16. Wat voorspel die laaste haikoe gaan eendag gebeur?

Downloaded from eduresourceza.com

Antwoorde:

Downloaded from eduresourceza.com

1. Dit verwys na die skeppingsverhaal in die Bybel.
2. a. "klief" 'n klipvuis en klap lewe
   b. "ons winternis weg".
   c. "mens-dom middeldeur".

3. Haikoe 1: Die meteoriet val op die aarde.
   Haikoe 2: Die skeppingsproses begin weer.
   Haikoe 3: Water wat lewe bring , word geskep.
   Haikoe 4: Die aarde/ grond word beskryf.
   Haikoe 5: Die plantegroei begin weer lewe.
   Haikoe 6 :Die mens word geskep.
   Haikoe 7: Die gebied is wêrelderfenisterrein, maar ons vernietig dit.
   Haikoe 8: Die natuur kry swaar as gevolg van die mense se misbruike.

Downloaded from eduresourceza.com

Haikoe 9: God stap 'n pad met ons almal.
Downloaded from eduresourceza.com
Haikoe 10 : Die mens sal vernietig word, maar nuwe lewe sal weer begin.

4. Die mens het dit besoedel.
5. Volgens die skeppingsverhaal is die mens uit stof geskep. Dit verwys na die skepping van die mens.
6. Die mens verniel die natuur.
7. Die aarde sal weer vernietig word as gevolg van aardverwarming.
8. Die einde van die mense, want die enigste verskoning wat ons kan gee, is om dood te gaan. Dan sal ons ophou om die wêreld te vernietig.
9. Water, grond en plantegroei, asook diere en voëls.
10. Rook en roet.
11. Die natuur word vernietig deur die mens. Die kontras is dat die mens onnatuurlike dinge na die natuur bring.
Downloaded from eduresourceza.com

12. Die meteoriet het die aarde soos ‘n reuse vuishou getref.

Downloaded from eduresourceza.com

13. S- klank.
14. Laatherfs na winter. (Kil is ‘n menslike eienskap wat beteken dat die mens koud en afsydig is, sonder enige warmte en vriendelikheid. Dit pas goed by die beskrywing van takke wat hulle blare afgooi/ weggooi en ook die koue winter wat naderkom.)

    Dit is personifikasie.
15. Letterlik verwys “ uitgeteer” na paaie wat geteer is. Dit kan ook figuurlik verwys na iets wat maer geword het as gevolg van verwaarlosing of ‘n siekte.
16. Die mens gaan die aarde so verniel dat daar weer eendag ‘n ramp die aarde gaan tref.

Downloaded from eduresourceza.com